

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****KAYA BALER BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2022/69350
Karar Tarihi : 18/2/2026

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU
Kenan YAŞAR
Ömer ÇINAR
Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY
Başvurucu : Kaya BALER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, disiplin cezasına yapılan itirazın reddine ilişkin işleme karşı açılan davada tanığın disiplin soruşturması sırasında dinlenilmemesi ve savunmanın gereği gibi alınmadan disiplin cezası verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Tokat Plevne Anadolu Lisesinde öğretmen olarak görev yapmaktayken 27/11/2020 tarihinde müdürün odasına gelerek bağırdığı ve müdürü tehdit ettiği iddiaları ile ilgili olarak hakkında 10/12/2020 tarihinde disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma esnasında başvurunun 21/12/2020 tarihinde ifadesine başvurulmuştur. Soruşturma sonucunda 31/12/2020 tarihli disiplin raporu düzenlenmiş; raporda, başvurunun eylem tarihinde müdürün odasına gelerek *"Bana siz emir veremezsiniz, eğer beni pandemi döneminde okulda isterseniz hiçbir iş eskisi gibi olmaz."* diye bağırdığının, *"Okulda en büyük problem sensin, müfettiş çağırın elinizden geleni yapın."* şeklinde sözler sarf ettiğinin, okul müdürüne karşı olumsuz davranışlarda bulunduğu tanık beyanları ile doğrulandığı, bu sebeple müdürle gerektiği gibi iletişim kurmakta zorlandığı belirtilmiştir. Raporun sonunda yer alan disiplin değerlendirmesinde başvurunun eyleminin 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendi uyarınca görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranma kapsamına girmesi nedeniyle kınama cezası ile tecziye edilmesi gerektiği sonucuna varıldığı açıklanmıştır.

3. Disiplin raporu başvurucuya 7/1/2021 tarihinde tebliğ edilerek başvurunun savunması istenmiştir. Başvurucu 12/1/2021 tarihinde savunmasını sunmuş; savunmasında, gerçekleştiği iddia edilen olayların tamamının asılsız olduğunu, iftira atıldığını, otuz yıllık memurluk hayatında disiplin cezası almadığı gibi hakkında herhangi bir disiplin soruşturması da açılmadığını, isnat edilen eylemlerin muğlaklık taşıdığını, bu durumu kanıtlayan somut bir

tespitin yer almadığını dile getirmiştir. Konuya ilişkin tanıkların tekrar dinlenerek hakkında haksız ve hukuka aykırı şekilde gerçekleştirilen disiplin soruşturmasının sonlandırılması ve disiplin cezası verilmemesi gerektiğini savunmuştur.

4. İl Millî Eğitim Müdürlüğü 19/1/2021 tarihinde başvurusunun görev sırasında hâl ve hareketi ile amire saygısız davranması nedeniyle 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendi ile aynı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca bir derece hafif olan uyarma cezası ile tecziyesine karar vermiştir. Anılan karara başvuru 29/1/2021 tarihinde itiraz etmiş, dilekçesinde özellikle 12/1/2021 tarihli savunmasının dikkatle incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. İl Millî Eğitim Müdürlüğü Disiplin Kurulu 18/2/2021 tarihinde yapılan itirazı reddetmiştir. Söz konusu kararın 26/2/2021 tarihinde tebliği üzerine başvuru 4/3/2021 tarihinde iptal davası açmış, dava dilekçesinde disiplin cezası ile birlikte başka bir okula atanmasına dair işlemin birlikte iptal edilmesini talep etmiştir.

5. Tokat İdare Mahkemesi (Mahkeme) 12/3/2021 tarihinde 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca dava konusu her bir işlem için ayrı dilekçelerle yeniden dava açılmak üzere dava dilekçesinin reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararda, başvurusunun disiplin cezasına ilişkin yaptığı itirazın reddine yönelik işlemin iptali ile atama işleminin iptali istemlerinin ayrı ayrı hukuki irdeleme gerektirdiğini, söz konusu işlemlerin aralarında maddi ya da hukuki yönde bağılılık ve sebep-sonuç ilişkisi bulunmamasına rağmen her iki istem için tek dilekçe ile dava açıldığını ifade etmiştir.

6. Başvuru 27/4/2021 tarihinde davasını yenileyerek uyarma cezasına yaptığı itirazın reddine dair kararın iptalini talep etmiş, dava dilekçesinde disiplin soruşturması sırasında verdiği 12/1/2021 tarihli savunmasındaki hususları tekrar etmiştir.

7. Mahkeme 25/11/2021 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda, disiplin soruşturmasında tespit edilen hususların özetine yer verdikten sonra başvurusunun cezalandırılmasına esas teşkil eden fiili gerçekleştirdiğinin sabit olduğunu, bu fiilin 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendinde düzenlenen "*görev sırasında amire hâl ve hareketi ile saygısız davranmak*" disiplin suçuna karşılık geldiğini, bir alt ceza uygulanmak suretiyle uyarma disiplin cezası ile tecziyesine ilişkin işleme karşı yaptığı itirazın reddine yönelik dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurusunun müdürün olaya sonradan şahit olan eşinin tarafsız olamayacağına dair iddiasını da değerlendirmiştir. Tanık C.Ç.'nin soruşturma kapsamında alınan ifadesinde odada yüksek sesle konuşulması üzerine müdürün eşinin odaya geldiği ve sonra disiplin cezasına konu olan söylemlerin yüksek ses tonuyla söylendiğini belirttiği kararda yer almıştır. Mahkeme, bu durum müdürün eşinin ifadesi ile tutarlı olduğu gerekçesiyle başvurusunun anılan iddiasının yerinde olmadığı kanaatine ulaşmıştır.

8. Başvuru, karara karşı 17/1/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde, disiplin soruşturması sırasında verdiği 12/1/2021 tarihli savunmasında belirttiği hususları tekrar etmiştir. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 14/4/2022 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

9. Başvuru, nihai kararı 29/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 26/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, isimlerini belirttiği tanıklar dinlenmeden ve savunma yazısını teslim etmeden önce disiplin soruşturmasının tamamlanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları biraz daha detaylandırarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini vurgulamıştır.

12. Anayasa'nın 36. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi hükümlerine göre adil yargılanma hakkı dava sürecine özgülenmiştir. Dolayısıyla söz konusu hak kapsamındaki güvenceler, esas olarak mahkemedeki yargılama sürecine uygulanmaktadır. Ancak dava öncesi ya da sonrasındaki süreçte yaşanan birtakım ihlal ya da eksiklikler yargılananın bir bütün olarak adillğine zarar verebilecek nitelikte ise adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin dava öncesi ya da sonrasındaki süreçler için de uygulanması gerekmektedir. Bu gereklilik adil yargılanma hakkının tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi amacıyla kaynaklanmaktadır. Örneğin bir suç şüphesi ile yakalanan kişinin polis tarafından sorgulanması aşaması, dava öncesine ilişkin olmakla birlikte adil yargılanma hakkı kapsamındadır. Zira sorgulama sırasında şüpheli kişinin bu hakkın getirdiği güvencelerden yararlanmaksızın verdiği ifadelerin mahkemede delil olarak kullanılması bir bütün olarak muhakemenin adil bir şekilde gerçekleştirilmesini tehlikeye sokabilir. Yine yargı mercileri önünde dava açılmadan önce idari bir başvuru yolunun tüketilmesinin zorunlu olduğu bazı hâllerde adil yargılanma hakkına ilişkin güvencelerin idari süreç bakımından da uygulanması gerekebilmektedir. Adil yargılanma hakkının davadan önceki ve sonraki aşamalara uygulanması uyumsuzluğa konu olayın ve yargılama sürecinin koşullarına bağlı olup her davada ayrıca incelenmesi gereken bir husustur (*Yusuf Gezer* [2. B.], B. No: 2013/2103, 14/1/2014, § 24).

13. Buna göre adil yargılanma hakkına dayanan ancak yargılama süreci dışında meydana geldiği ileri sürülen ihlal iddialarına ilişkin başvurular, istisnai durumlar dışında Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (*Yusuf Gezer*, § 25).

14. Başvurucunun şikâyetlerinden ilki, savunması alınmadan disiplin soruşturmasına dair raporun tamamlanmasıdır. Diğer bir şikâyeti ise ismini verdiği tanıklar dinlenmeden disiplin soruşturmasının sonuçlandırılmasıdır yani başvurunun tüm şikâyetleri yargılama aşamasından önce gerçekleşen disiplin soruşturması aşamasına ilişkindir. Başka bir deyişle başvurunun idari yargı mercileri nezdinde gerçekleştirilen yargılama aşamasına ilişkin bir şikâyeti olmadığından olayda adil yargılanma hakkının uygulanmasını gerektirir istisnai bir durum yoktur.

15. Sonuç olarak başvurunun Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusu Anayasa'da güvence altına alınan ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışındadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR'ın karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 18/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Değerlendirmeye konu edilen dosyada 27/11/2020 tarihinde meydana gelen olay nedeniyle başvuru hakkında müfettiş marifetiyle yapılan soruşturma 31/12/2020 tarihinde tamamlanarak aleyhine 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin B bendinin (c) alt bendi uyarınca "görev sırasında amire hal ve hareketleri ile saygısız davranmak" eylemi nedeniyle *kınama* cezasıyla cezalandırılması yönünde talepte bulunulmuştur.

2. Başvurucunun konuya ilişkin savunmasını yapması noktasındaki yazı, muhakkikin tahkikatı sona erdirmesi ve olaya ilişkin kanaatini ihtiva eden raporunu tamamlamasından sonra 7/1/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

3. Başvurucu söz konusu savunmasında, aleyhine isnat olunan hadiselerin asılsız olduğunu, otuz yıllık memurluk yaşantısında hakkında herhangi bir disiplin soruşturması açılmadığını, olayın muğlak olduğunu ve on kişilik bir tanık listesi vererek bunların dinlenilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

4. İdare başvurunun tanık dinlenmesi gerektiği yönündeki talebine dair bir işlem yapmaksızın muhakkikin dinlediği tanık beyanlarıyla iktifa edip, geçmiş sicillerinin iyi olması hususunu da gözeterek bir alt ceza olan *uyarma* cezasıyla başvurunun tecziyesine karar vermiş ve görev yerini de değiştirmiştir.

5. Yargılama aşamasında başvuru tarafından savunmasındaki talepler yinelenmesine rağmen savunma tanıklarının dinlenilmesi konusunda bir işlem icra edilmemiştir.

6. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun savunma hakkını düzenleyen 130. maddesi Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemeyeceği hükmünü amirdir.

7. Uygulamada savunma alma işleminin disiplin cezası verilmesinden önceki bir aşamada yerine getirilmiş olması yeterli görülmektedir.

8. Değerlendirmeye konu edilen olayda disiplin soruşturması devam ederken tahkikatı yapan müfettiş 21/12/2020 tarihinde başvurunun beyanını almıştır. Müfettiş soruşturmasını tamamlayıp kanaatini belirtmesinden sonra başvurunun savunması talep edilmiştir. Bu uygulamadan da anlaşılacağı gibi tahkikat sırasında başvurunun alınan ifadesi kendisine bir disiplin suçu itham edilerek alınan bir savunma mahiyetinde değil olaya ilişkin bilgi edinme vasfında olup bu aşamada başvurucudan kendisini savunmasını beklemek olaya ilişkin savunma tanıklarını sunmasını ummak makul bir beklenti değildir.

9. Yaşanan olayda başvuru aleyhine itham edilen konu bariz bir hakaret değil amirine karşı hal ve hareketleriyle saygısız davranmak şeklinde tarif edilen ve sübjektif niteliği ağır basan bir suçlamadır. Başvurucunun olay sırasında takındığı tavır ve yüksek sesle konuşması eylemin nitelendirilmesinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

10. Konunun niteliği gereği eylem öncesinde yaşananların önemsiz olduğunu iddia etmekte mümkün değildir. Zira olaya muhatap olan yöneticilerin süreç içerisindeki hal ve tavırlarının tespit edilmesi de sonuca etki edecek niteliktedir.

11. Gerek disiplin soruşturması ve gerekse yargılama sürecinde başvurunun bu yöndeki talebinin yeterli gerekçe ile reddedildiğini söylemek mümkün değildir.

12. Diğer taraftan müfettişin tahkikatı bitirdikten sonra savunma talep etmesi savunmayı önemsizleştirmektedir. Bu usul başvurunun dile getireceği hiçbir hususun tahkikat kapsamında önem ifade etmeyeceği ve oluşan kanaati değiştirmeyeceği anlamına da gelmektedir.

13. Bununla birlikte muhakkikin olaya ilişkin kanaatini oluştururken tüm delilleri etraflıca toplaması büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda hakkında işlem yapılanın konuya dair savunmaları da büyük önem taşımaktadır. Soruşturmacıdan beklenen tavır, hakkında işlem yapılanın ne olursa olsun cezalandırması değil somut verilerin tarafsız bir şekilde ortaya konularak konu hakkında doğru bir sonuca ulaşmasıdır. Bunun için de disiplin tahkikatı sürecinde iddia sahibi ile hakkında işlem yapılan her iki tarafa argümanlarını dile getirme konusunda eşit imkân sağlanmalıdır.

14. Tahkikat sırasında başvurucudan bilgi alınması savunma mahiyetinde olamaz. Zira bu aşamada soruşturma tam olarak olgunlaşmış değildir. Her iki tarafın da sonuçta kusurlu çıkabileceği bir süreç yaşanmaktadır. Bu nedenle başvurucudan bilgi alınmasına rağmen ayrıca savunmasının alınmasına dair bir işlemde yapılmıştır ki bu durum ilk yapılan dinlemenin savunma mahiyetinde olmadığını teyit etmektedir. Kendi aleyhine suç ithamında bulunulmasından sonra başvurunun dile getireceği hususlar ve ortaya koyacağı deliller sonuca tesir etme potansiyeline sahiptir. Ancak bu işlemin muhakkikin soruşturmasını tamamlamasından sonra yapılması savunma işlemini disiplin tahkikatı sürecinin tamamlanması açısından şeklen yerine getirilmesi gereken gereksiz bir teferruat düzeyine indirgemektedir.

15. Başvuruya konu hadisede, başvurunun göstermiş olduğu tanıkların dinlenmesinin gereksizliğine karar veren mercii süreci bizzat yürüten ve maddi detaylara daha çok hâkim konumunda olan muhakkik değil, başvuru hakkında disiplin cezasına hükmeden disiplin kurulu olmuştur. Olayı bizzat soruşturan müfettişin konuya dair tanık dinlemenin gerekli olup olmadığı hususunda görüş beyan etmesi uygulanan bu süreç nedeniyle mümkün gözükmemektedir.

16. Adaletli bir sonuç ortaya çıkması için usul adaletinin de sağlanması önemli bir gerekliliktir. Sonucun adaletli olduğuna inanılması adaletli bir usulün uygulanması ile mümkündür.

17. Verilen disiplin cezası yanında başvurunun görev yerinin de değiştirildiği göz önüne alındığında yapılan işlemlerin başvuru üzerinde önemli tesirlerinin bulunduğu aşikardır.

18. Süreçte idare mahkemesinin takındığı tavır nedeniyle disiplin cezası verilmesi ve yer değişikliği ile ilgili süreç birbirinden ayrıştırılmış ve başvuru üzerindeki tesirlerinin tek dosya üzerinden dile getirilme imkânı ortadan kaldırılmıştır. Yer değişikliği uygulaması tamamıyla disiplin cezasının bir sonucu olarak gerçekleşmiş olup bu durum ortada medenî bir hakkın bulunmadığı iddiasını çürütecek niteliktedir.

19. Diğer taraftan dosyanın konusu ile bu haliyle kişisel açıdan arz ettiği önem dikkate alındığında kabul edilebilirlik kriterlerinin bulunmadığını savunmak mümkün değildir.

20. Gerek idari ve gerekse yargılama süreçleri bir bütün halinde gözetildiğinde başvurunun savunmaya ilişkin argümanlarının göz ardı edildiğini ve bu durumun da kendisini ciddi şekilde dezavantajlı duruma düşürdüğünü değerlendirdiğimizden, başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde ihlal kararı verilmesi gerektiğini düşündüğümüzden, çoğunluğun başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin kararına iştirak edilmemiştir.

Başkan
Basri BAĞCI

Üye
Kenan YAŞAR